

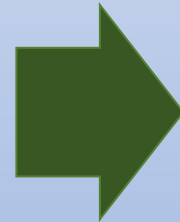

Сім компонентів
у системі роботи щодо профілактики
суїцидальних тенденцій
серед підлітків та учнівської молоді

*Матушенко О. А.,
методист КЗ ДНМЦ ПС*

Основою попередження суїцидальних тенденцій є суїцидальна превенція – запобігання суїциду на ранніх стадіях формування суїцидогенезу.

Профілактика суїцидальних дій є комплексним завданням, виконання якого забезпечує ефективна взаємодія учасників освітнього процесу:

- практичного психолога;
- адміністрації;
- педагогів;
- батьків

ВАЖЛИВО!!!

Система превентивних заходів щодо попередження суїцидальних тенденцій повинна охоплювати усі види діяльності практичного психолога.

Система роботи з профілактики суїциду

1. Психологічна просвіта

2. Створення позитивного психологічного клімату у закладі освіти і сім'ї

3. Психологічна та педагогічна діагностика суїцидальних тенденцій

4. Психологічне консультування учнів

5. Психолого-педагогічна корекція суїцидальних тенденцій

6. Систематичний контроль і врахування динаміки змін

7. При потребі - переадресування фахівцям медичного профілю

1. Психологічна просвіта

Педагоги

майстер-класи,
семінари,
психолого-
педагогічні
консиліуми

Батьки

батьківський
психологічний клас
або
батьківський
всеобуч

Учні

диспути,
інтерактивні
бесіди,
круглі столи,
тематичні діалоги

Тематика просвітницьких та профілактичних заходів для здобувачів освіти

НЕПРИПУСТИМО

- Мережева самотність і суїцидальні тенденції підлітків (причини суїциду).
- Суїцид – психологічний аспект.
  - Суїцидальні прояви у дітей.
  - Суїцид – це крок в безодню.
  - Суїцид. Ігри в самогубство.
- Попередження суїцидальної поведінки

РЕКОМЕНДОВАНО

- ✓ «Я маю право відчувати і висловлювати свої почуття»
- ✓ «Невпевненість у собі»
- ✓ «Підліток і дорослий»
- ✓ «Спілкування з однолітками протилежної статі»
- ✓ «Підліткові ініціації»
- ✓ «Стрес і депресія»

Важливим аспектом є інформування учасників освітнього процесу

щодо діяльності гарячих ліній, громадських та державних організацій та доступу до їх послуг, в тому числі функціонування:

Національної дитячої «гарячої лінії» **116 -111** (цілодобово) та

0 800 500 225 (з 12.00 до 16.00),

телефон довіри організації «People in Need» **0 800 210 160** (цілодобово)

з метою сприяння отримання необхідної підтримки у разі потреби, зі збереженням безпечного простору конфіденційності.

2. Створення позитивного психологічного клімату у закладі освіти і сім'ї.

Антисуїцидальні бар'єри

усі чинники розвитку гармонійної особистості

протидіють безпосередньо суїцидальним тенденціям

створюють особливий імунітет особистості

Антисуїцидальні бар'єри

- формування сенсу життя, життєвої перспективи;

- адаптованість, інтегрованість із людьми та суспільством;

- наявність таких рис особистості, що сприяють її спілкуванню з людьми;

- віра в Бога, в божественні цінності Всесвіту і Вічності;

- участь у громадській діяльності;

- розвинуті навички спілкування у сім'ї;

- впевненість у собі;

- вміння звертатися за допомогою при виникненні труднощів;

- відкритість до усього нового, здатність засвоювати нові знання

3. Психологічна та педагогічна діагностика суїцидальних тенденцій:

Спостереження з опорою на **маркери суїцидального ризику:**

- вербальна і фізична агресія;

- висока конфліктність;

- ізоляція або неприйняття однолітками;

- різкі зміни в поведінці;

- неадекватна самооцінка;

- несприятливе сімейне оточення;

- психотравматичні події;

- алкоголізм і наркоманія;

- ознаки емоційних порушень.

Для **раннього виявлення**
ознак суїцидальної поведінки
особливе значення мають:

**облік перенесених
захворювань або травм
мозку**

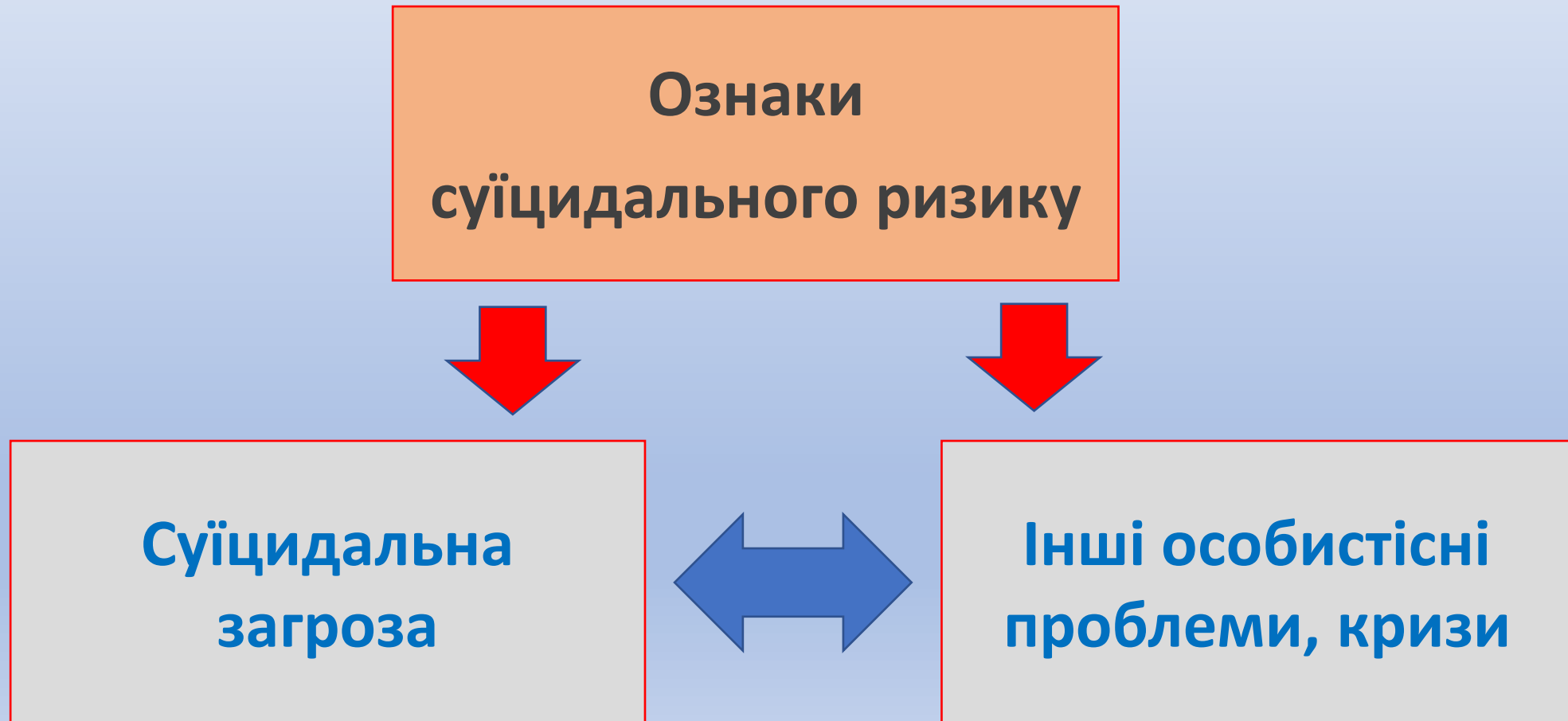
**вплив складних
відносин в сім'ї на
психіку дитини**

**аналіз причин
підвищеної вразливості,
почуття власної
неповноцінності**

Абсолютно точних ознак суїцидального ризику немає!!!

**Діагностичний
мінімум
щодо виявлення
суїцидальної
загрози:**

- методика з визначення здатності учня до адаптації у кризові періоди розвитку;
- соціометрія і референтометрія;
- малюнкові тести («ДДЛ», «Моя сім'я»);
- методика «Шкільна тривожність» Філліпса;
- тест «Відношення до життя» (Т. Шрайдер);
- «Вербальний і фрустраційний тест» (Л. Собчик);
- методика визначення рівня нервово-психічної стійкості, ризику дезадаптації в стресі;
- об'єктивна методика визначення типу темпераменту за Б.И. Цукановим;
- модифікований опитувальник для ідентифікації типів акцентуацій характеру у підлітків (О.Є. Лічко - С.І. Подмазін);
- карта виявлення ризику суїцидальності (В.М. Прийменко);
- тест на визначення суїцидального ризику СР-45;
- тест на виявлення суїцидальних намірів (Н.Шавровська, О.Гончаренко, І.Мельникова);
- методика вивчення схильності до суїцидальної поведінки (М.В. Горська);
- методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д. Рассел і М. Фергюсон);
- шкала депресії (адаптація Г. Балашова);
- методика діагностики соціально-психологічної адаптації (К. Роджерс і Р. Раймонд)

4. Психологічне консультування учнів

Інтерпретація результатів діагностики

```
graph TD; A[Інтерпретація результатів діагностики] --> B[Консультування здобувачів освіти, що мають комплекс факторів суїцидального ризику (наявні три й більше факторів)]; B --> C[Надання рекомендацій щодо розроблення індивідуальної програми супроводу учня (психологічна складова)];
```

Консультування здобувачів освіти, що мають комплекс факторів суїцидального ризику (наявні три й більше факторів)

Надання рекомендацій щодо розроблення індивідуальної програми супроводу учня (психологічна складова)

Рекомендації щодо дистанційної роботи в умовах карантинних обмежень

Сторінка
«Кабінет психолога/
соціального педагога»

Пошта довіри

Телефон довіри

5. Психолого-педагогічна корекція суїцидальних тенденцій у здобувачів освіти

Необхідно

Забезпечити
формування
адекватних
навичок
спілкування

Посилити
можливості
емоційної
стійкості
(«резилієнс») та
адаптаційних
здатностей

Сформувати
адекватне
ставлення
до цього
явища

Профілактичні та корекційні програми, рекомендовані МОН України

**Профілактичні
програми**

**Корекційні
програми**

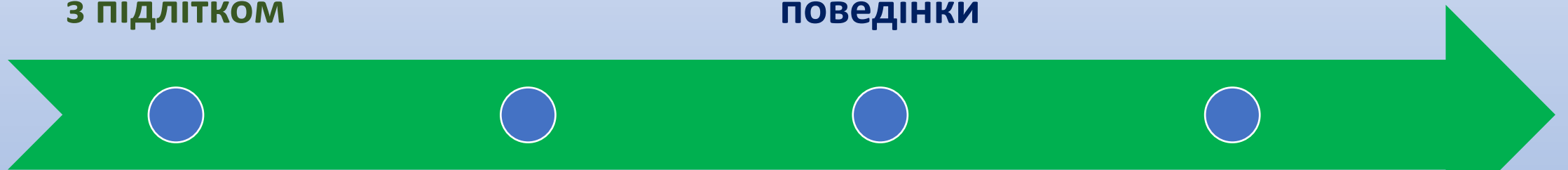

Розміщені
на сайті ДНУ
«Інститут
модернізації
змісту освіти»

6. Систематичний контроль і врахування динаміки змін в особистості та поведінці підлітка

На всіх етапах роботи з підлітком

Моніторинг тенденцій суїцидальної поведінки

Моніторинг ознак суїцидальної поведінки

Моніторинг ризиків суїцидальної поведінки

7. При потребі – переадресування суїцидальної справи фахівцям медичного профілю.

- **Тому в разі загрози або повторних суїцидальних спробах, необхідно рекомендувати батькам відвідування психоневролога, психотерапевта, психіатра тощо.**
У разі необхідності надання психотерапевтичної чи медичної допомоги родині у практичного психолога має бути необхідна інформація (номери телефонів, адреси, умови надання допомоги).

Алгоритм дій
при виявленні
здобувача
освіти
з ознаками
суїцидальної
поведінки

Якщо ви виявили здобувача освіти із ознаками суїцидальної поведінки:

- **Крок 1-й:** практичному психологу (у разі його відсутності соціальному педагогу) спільно з класним керівником, батьками здобувача освіти **створити безпечну і довірливу атмосферу** навколо здобувача освіти.
- **Крок 2-й:** повідомити керівнику закладу освіти.
- **Крок 3-й:** поговорити зі здобувачем освіти.
- **Крок 4-й:** початкова оцінка. Мета – виявити, які події призвели до кризи і спонукали звернутися за допомогою.

Якщо ви виявили здобувача освіти із ознаками суїцидальної поведінки:

▪ **Крок 5-й:** діагностика особистості здобувача освіти.

▪ **Крок 6-й:** інтенсивна опіка.

Метою інтенсивної опіки є **запобігання декомпенсації**.

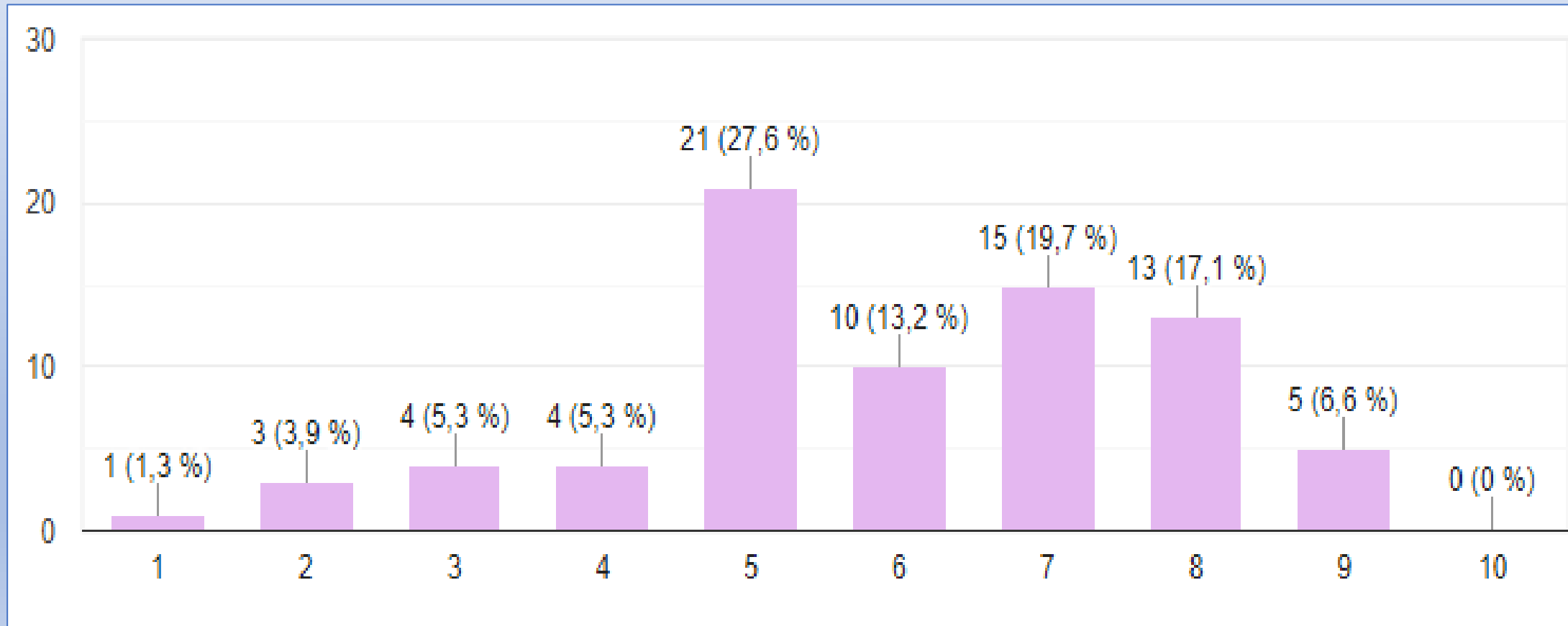
▪ **Крок 7-й:** кризове консультування.

- У випадку відсутності відповідних вмінь і навичок у працівника психологічної служби – **його обов'язок знайти кваліфікованого фахівця і залучити до роботи аж до повного зникнення суїцидальних ознак у поведінці здобувача освіти.**

Результати опитування за Google формою

Оцініть свої навички кризового консультування за шкалою:

Якщо ви виявили здобувача освіти із ознаками суїцидальної поведінки:

- **Крок 8-й:** у випадку наявних випадків суїцидів у родині, попередніх суїцидальних спроб, вживання наркотиків і інших токсичних речовин, наявних психопатичних або депресивних розладів особистості, патології психічного розладу – обґрунтовано і толерантно **рекомендувати батькам** звернутися до психіатра чи інших медичних працівників.
- **Крок 9-й:** виявити **фактори ризику** в сім'ї та закладі освіти для конкретного здобувача освіти.

Якщо ви виявили здобувача освіти із ознаками суїцидальної поведінки:

- **Крок 10-й:** організувати психопрофілактичну роботу у закладі освіти за вищезазначеною 7-ми компонентною схемою. Затвердити план дій наказом по закладу освіти.

У випадку завершеного суїциду організувати групову роботу (40 годин) з класом, де навчалася дитина, для уникнення ефекту Вертера – наслідування суїцидальної поведінки у проблемних ситуаціях.

Дякую за увагу!

*Дякуємо всім
за плідну співпрацю, бажаємо
творчої наснаги та успіхів у
нашій важливій праці.*

